

ZUID-AFRIKA'S ANTWOORD OP STIEG LARSSON

DEON
LITERAIRE
THRILLER
MEYER
DUIVELSPIEK

Over het boek

Wie is de mysterieuze persoon die het recht in eigen hand neemt? De anonieme wreker die in de pers al snel de bijnaam Artemis krijgt, omdat een getuige een vrouw met een speer meent te hebben gezien op de plek waar een vermoorde pedofiel is gevonden? De politie kan uiteraard niet passief toekijken en zet de ervaren inspecteur Benny Griessel op de zaak. Maar Griessel wordt geteisterd door zijn eigen persoonlijke problemen. Een kidnapping van een kind leidt tot de ontknoping en een schokkend einde...

De pers over Deon Meyer

'Verreweg de beste misdaadschrijver van Zuid-Afrika.' – *Guardian*

'Een van de scherpzinnigste thrillerschrijvers ter wereld.' – *The Times*

'Meyers boeken geven een indringend beeld van de problemen van het Zuid-Afrika van na de apartheid. Met een politiemacht die nog worstelt met dat verleden en zich maar moeizaam weet aan te passen aan de nieuwe tijd.' – Rolf Bos, *de Volkskrant*

'Een vakman.' – *Frankfurter Allgemeine Zeitung*

'Zijn stijl is subtiel en zijn techniek is vrijwel onzichtbaar en maakt een diepe indruk op je zonder dat je weet hoe en waarom.' – *Sydsvenskan*

Over de auteur

Deon Meyer is de internationale bestsellerauteur van zeven misdaadthrillers die zich in Zuid-Afrika afspelen. Zijn boeken hebben veel internationale prijzen ontvangen, in onder andere Duitsland, Frankrijk en Zweden, en zijn in 25 talen vertaald.

Meyer werd op 4 juli 1958 geboren in de Zuid-Afrikaanse stad Paarl, in de wijngebieden van de West-Kaap. Hij groeide op in Klerksdorp in de Noordwest-provincie, het gebied van de goudmijnen. Na zijn diensttijd en zijn studie aan de universiteit van Potchefstroom begon hij als verslaggever bij *Die Volksblad*, een dagblad in Bloemfontein. Daarna zou hij nog werken als persvoorlichter, tekstschrijver, creative director, webmanager, internetstrategist en merken-consultant.

Deon Meyer woont tegenwoordig in Melkbosstrand, aan de westkust van Zuid-Afrika, met zijn vrouw en vier kinderen. Zijn grote passies zijn motoren, muziek (zowel Mozart als Rock 'n Roll), lezen, koken en rugby.

Van dezelfde auteur

13 uur

De spanningsnieuwsbrief

Wilt u op de hoogte blijven van alle nieuwe spannende boeken van A.W. Bruna Uitgevers, dé thrilleruitgever van Nederland?

Geeft u zich dan op voor onze spanningsnieuwsbrief via onze website www.awbruna.nl

Colofon

Oorspronkelijke titel

Infanta

© 2005 Deon Meyer

Vertaling

Ingrid Glorie

Omslagontwerp

Studio Jan de Boer

© 2012 A.W. Bruna Uitgevers, Utrecht

ISBN paperback 978 94 005 0026 6

ISBN e-book 978 90 449 6533 9

NUR 305

Deon Meyer

Duivelspiek

A.W. Bruna Uitgevers, Utrecht

1

Op het moment dat de dominee de kartonnen doos openmaakt, lijkt de wereld even stil te staan. Ze neemt alles nauwkeurig in zich op. De forse man van middelbare leeftijd met het diamantvormige moedervlekje op zijn jukbeen, als een misvormde, zachtroze traan. Zijn gezicht is hoekig en sterk, zijn haar dun en achterovergekamd, zijn handen massief, ruw, zoals die van een ex-bokser. De ruggen van de boeken in de kast achter hem overdekken de hele muur met een bont mozaïek. De Vrijstaatse namiddagzon werpt een lichtbaan op het bureaublad, een magische schijnwerper op de doos.

Ze wrijft met haar handpalmen over de koelte van haar blote knieën. Haar handen zweten. Haar ogen zoeken betekenis in de geringste verandering op zijn gezicht, maar daar ziet ze slechts kalmte, misschien onderdrukte, goedmoedige nieuwsgierigheid over de inhoud van de doos. In de seconden voor hij de kleppen van de doos opzij vouwt, probeert ze zichzelf te zien zoals hij haar ziet – om te kijken welke indruk ze maakt. De winkels in het dorp hebben niets opgeleverd, ze moest het doen met wat ze had: haar lange haar, sluijk en pas gewassen, het fleurige, mouwloze bloesje, misschien een beetje te strak voor hier, voor hem? Een witte rok die, zoals ze nu zit, tot even boven haar knieën is opgekropen. Haar benen glad en mooi. Witte sandalen aan haar voeten. Kleine gouden gespen. Haar teennagels ongelakt, daar heeft ze zich van vergewist. Slechts één ring, een dunne gouden band aan haar rechterhand. Haar make-up licht, een zorgvuldige maskering van de volheid van haar mond.

Niets dat haar kan verraden. Behalve haar ogen en haar stem.

Hij vouwt de kleppen een voor een opzij, en ze merkt dat ze op de punt van de leunstoel zit, iets voorovergebogen. Ze wil verschuiven, maar niet nu, ze moet eerst wachten op zijn reactie.

De laatste klep is weggevouwen, de doos open.

‘Goeie genade,’ zegt hij. Hij komt half overeind.

Hij kijkt naar haar, maar het is alsof hij haar niet ziet. Dan richt hij zijn aandacht opnieuw op de inhoud van de doos. Hij steekt een van zijn grote handen er dieper in. Haalt er wat uit, houdt het tegen het zonlicht.

‘Goeie genade,’ herhaalt hij, zijn handen uitgestrekt. Zijn vingers toetsen de echtheid.

Ze zit roerloos. Ze weet dat zijn reactie alles zal bepalen. Ze kan haar hart horen kloppen.

Hij stopt het langzaam terug, haalt zijn handen uit de doos, vouwt de kleppen niet dicht. Hij gaat zitten, haalt diep adem, alsof hij op verhaal wil komen, en kijkt naar haar op. Wat denkt hij? Wat dént hij?

Dan schuift hij de doos opzij, alsof hij hem niet tussen hen in wil hebben.

‘Ik heb je gisteren gezien. In de kerk.’

Ze knikt. Ze was erheen gegaan om hem te testen. Om te zien of ze herkend werd. Maar dat was onmogelijk, want ze had in ieder geval de aandacht getrokken – een onbekende jonge vrouw in de kerk van een klein dorpje. Hij had mooi gepreikt, met deernis, met liefde in zijn stem, niet zo dramatisch en afgemeten als de predikanten uit haar jeugd. Toen ze naar buiten ging, wist ze zeker dat het goed zou zijn om hierheen te komen. Maar nu weet ze het niet meer... Hij ziet er ontdaan uit.

‘Ik...’ zegt ze, zoekend naar de juiste woorden.

Hij leunt naar voren. Hij wil uitleg hebben, dat begrijpt ze. Zijn armen en vingers vormen een rechte lijn op de rand van het bureau, van elleboog tot vingertoppen uitgestrekt voor hem op het schrijfblad. Hij heeft de bovenste knoepjes van zijn overhemd – lichtblauw katoen met een fijn rood streepje erin – losgemaakt. Zijn mouwen zijn opgerold, zijn onderarmen harig in

het zonlicht. Buiten klinken de geluiden van een doordeweekse middag in een klein dorpje – de Sotho's die elkaar vanaf de overkant van de straat luidruchtig begroeten, de tractor van Gemeentewerken die *doef-doen-doen* versnelt op weg naar de loods, de cicades, het getik van een hamer tegen de velg van een wiel en twee honden die er woedend tegenin blaffen.

'Ik heb je heel wat te vertellen,' zegt ze met een zachte, breekbare stem.

Eindelijk beweegt hij, zijn handen vouwen open.

'Ik weet niet waar ik moet beginnen.'

'Begin bij het begin,' zegt hij zacht en ze zou hem, om het meelevens in zijn woorden, willen omhelzen.

'Het begin,' beaamt ze, haar stem krachtiger. Haar vingers gaan naar het lange blonde haar dat over haar schouder hangt en werpen het met een ritmische, geroutineerde beweging naar achter.

2

Voor Tobela Mpayipheli begint het laat op een zondagmiddag, bij een tankstation in Cathcart.

Pakamile zit naast hem, acht jaar oud, moe en verveeld. De lange weg vanaf Amersfoort, zeven uur rijden, ligt achter hen. Wanneer hij het terrein van het tankstation op rijdt, slaakt het kind een zucht. ‘Nog zestig kilometer?’

‘Nog máár zestig,’ troost hij. ‘Wil je iets fris drinken?’

‘Nee, bedankt,’ zegt zijn zoon, terwijl hij de halveliterfles Coca-Cola die bij zijn voeten lag omhooghoudt. Hij is nog niet leeg.

Hij stopt naast de pompen en stapt uit. Geen pompbediende te zien. Hij rekt zich uit, een grote zwarte man in een spijkerbroek, een rood hemd en sportschoenen. Hij loopt om het bakkie heen, controleert of de motoren achterop nog stevig vastzitten – Pakamiles kleine KX 65 en zijn grote BMW. Ze hebben het afgelopen weekend een cursus veldcross gevolgd, door zand en grind, water, heuvels, hobbels en sloten en dalen. Hij heeft het zelfvertrouwen van zijn zoon met het uur zien toenemen, de geestdrift die met elk ‘Kijk, Tobela, kijk eens wat ik kan!’ als een kool in hem gloeide.

Zijn zoon...

Waar zijn de pompbedienden?

Er staat nog een auto bij de pompen, een witte Polo – de motor loopt, maar er zit niemand in. Vreemd. Hij roept ‘Hallo!’ en ziet binnen in het gebouwtje iets bewegen. Daar zul je ze hebben.

Hij keert zich om, wil de dop van de benzinetank halen, kijkt naar het westen, waar de zon zich terugtrekt achter de hori-

zon... Het wordt nu snel donker. En dan hoort hij het eerste schot. Het galmt door de stilte van de vroege avond en hij krimpt ineen van schrik, laat zich instinctief op zijn hurken zakken. 'Pakamile!' schreeuwt hij. 'Ga liggen!' Maar zijn woorden worden overstemd door nog een schot, en nog een, en dan ziet hij ze de deur van het gebouwtje uit komen – twee mannen met pistolen in hun handen en een wilde blik in de ogen. De ene draagt een witte plastic tas. Ze zien hem, schieten. Kogels ketsen tegen de pomp, tegen het bakkie.

Hij schreeuwt iets, een diep geluid, springt op, rukt de deur van het bakkie open en duikt naar binnen, probeert een schild te vormen tussen het kind en de vuurwapens. Hij voelt het kleine lichaam trillen. 'Stil maar,' zegt hij. Hij hoort de schoten, het lood dat huilend over hen heen vliegt. Hij hoort een autoportier dichtslaan, nog één, en dan gierende banden. Hij kijkt op – de Polo beweegt zich in de richting van de verkeersweg. Nog een schot. Het glas van een reclamebord boven hem spat in scherven uiteen, hagelt op het bakkie neer. Dan zijn ze ervandoor – het toerental van de Volkswagen te hoog opgevoerd. 'Stil maar, stil maar,' zegt hij. Hij merkt dat zijn hand nat is en Pakamile beeft niet meer en dan ziet hij het bloed dat over de buik van het kind loopt en hij zegt: 'Nee, Here, nee.'

Zo is het voor Tobela Mpayipheli begonnen.

Hij zit in de kamer van de jongen, op zijn bed. Het document in zijn handen is het enige overgebleven bewijsstuk.

In het huis hangt, in zijn herinnering voor het eerst, een doodse stilte. Twee jaar geleden openden Pakamile en hij hier voor het eerst de deur en namen ze het stoffige interieur, de lege kamers in zich op. Een paar lampen hingen scheef aan het plafond, de deurtjes van de keukenkastjes ontbraken of stonden open en het enige wat ze zagen, was potentie, de mogelijkheden van hun nieuwe huis dat uitkeek op de Catarivier en 's zomers op de groene velden van de boerderij. Het kind holde door het huis, zijn sportschoenen lieten sporen achter in het stof. 'Dit wordt mijn kamer, Tobela,' riep hij vanuit de gang.

Toen hij beneden in de hoofdslaapkamer kwam, gaf hij met een langgerekte fluittoon zijn verbazing over zo veel ruimte te kennen. Want hij was gewend aan de benauwenis van een vierkamerhuisje op de Kaapse Vlakte.

Die eerste avond hadden ze op de brede veranda geslapen. Eerst hadden ze gekeken hoe de zon zich achter de onweerswolken terugtrok en de schemer boven het erf geleidelijk dieper werd, hoe de schaduwen van de grote bomen bij het hek versmolten met het donker en de sterren in het uitspansel als bij toverslag hun zilveren ogen opensperden. Hij en de jongen, dicht tegen elkaar aan met hun rug tegen de muur.

‘Wat een fantastische plek, Tobela.’

Er lag een intense tevredenheid in Pakamiles verzuchting en dat was een pak van zijn hart, want de dood van de moeder van het kind was pas een maand geleden en hij had niet geweten hoe ze zich aan de verandering van omgeving en omstandigheden zouden aanpassen.

Ze praatten over de koeien die gekocht moesten worden, één of twee melkkoeien, een paar kippen (‘... en een hond, Tobela, alsjeblieft, een grote hond’). Een moestuin bij de achterdeur. Een veldje met luzerne langs de oever van de rivier. Ze hadden die avond stilletjes voor zich uit gedroomd totdat Pakamile tegen zijn schouder in slaap was gevallen en hij het kind zacht op het beddengoed op de grond had neergelegd. Hij had hem op zijn voorhoofd gekust en gezegd: ‘Slaap lekker, mijn zoon.’

Pakamile was niet zijn eigen bloed. Hij was de zoon van de vrouw die hij had liefgehad, en was zo het kind van zijn bloed geworden. Vanaf het begin had hij van de jongen gehouden alsof het zijn eigen kind was en in de maanden nadat ze hier waren komen wonen, had hij het lange proces in gang gezet om het officieel te maken: brieven schrijven, formulieren invullen en gesprekken voeren. Slome ambtenaren moesten op grond van onduidelijke afwegingen besluiten of hij geschikt was voor het ouderschap – terwijl iedereen kon zien dat de band tussen hen onverbreekelijk was geworden. Maar ten slotte, na veertien maanden, was het aangetekende document ge-

komen waarmee de Staat, in omslachtige, onhandige ambtenarental, zijn stempel van goedkeuring aan de adoptie had gegeven.

En nu is dit geelwitte stuk papier in zijn handen alles wat hem rest. Dit en een hoopje verse aarde onder de peperbomen bij de rivier. En de woorden van de predikant, troostend bedoeld: 'God heeft met alles een bedoeling.'

Here, wat mist hij het kind.

Hij kan niet aanvaarden dat hij zijn klaterende lach nooit meer zal horen. Of zijn voetstappen in de gang. Nooit langzaam, altijd gehaast, alsof het leven te kort was om gewoon te lopen. Of de jongen die vanaf de voordeur zijn naam roept, zijn stem die overslaat van opwinding om een nieuwe ontdekking. Dat hij nooit meer Pakamiles armen om zich heen zal voelen. Vooral dít – zijn aanraking, zijn absolute aanvaarding, zijn onvoorwaardelijke liefde.

Het is zijn schuld.

Overdag, 's nachts... Er gaat geen uur voorbij dat hij elk detail van het gebeurde bij het tankstation niet opnieuw met de stofkam van het zelfverwilt doorneemt. Hij had het moeten beseffen toen hij die lege Polo met zijn draaiende motor zag staan. Hij had sneller moeten reageren toen hij het schot hoorde, hij had zichzelf over het kind heen moeten werpen, hij had een schild moeten zijn, de kogel moeten opvangen. Dat had hij moeten doen. Het is zijn schuld.

Hij draagt het verlies als een zware steen, een ondraaglijk gewicht, met zich mee. Wat moet hij nu doen? Hoe moet hij verder leven? Hij kan zich de dag van morgen niet eens voorstellen, de zin, de mogelijkheid. De telefoon in de voorkamer klinkt, maar hij heeft geen zin om op te staan – hij wil hier tussen Pakamiles spulletjes blijven zitten.

Hij komt traag in beweging, voelt de emotie die tegen hem aan drukt. Waarom kan hij niet huilen? De telefoon blijft gaan. Waarom komt de rouw niet tot uitbarsting?

Dan staat hij, onverklaarbaar, met het toestel in zijn hand en een stem zegt 'Meneer Mpayipheli?' en hij zegt 'Ja.'

‘We hebben ze, meneer Mpayipheli. We hebben ze opgepakt. We willen dat u langskomt om ze te identificeren.’

Later opent hij de kluis en legt hij het document zorgvuldig in het bovenste laatje. Dan strekt hij zijn hand uit naar de vuurwapens, drie in totaal. Pakamiles windbuks, de .22 en het jachtgeweer. Hij pakt het langste wapen en loopt naar de keuken.

Terwijl hij het systematisch en geconcentreerd schoonmaakt, dringt het langzaam tot hem door dat schuld en verlies niet meer het enige is wat er in hem omgaat.

‘Ik vraag me af of hij een gelovig mens was,’ zegt ze. Alle aandacht van de predikant is nu op haar gericht. Zijn blik dwaalt niet langer af naar de doos.

‘In tegenstelling tot mijzelf.’ De verwijzing naar haarzelf is ongepland en ze vraagt zich even af waarom ze het gezegd heeft. ‘Misschien ging hij niet naar de kerk of zo, maar geloofde hij toch. En misschien kon hij niet begrijpen waarom de Heer hem gegeven had en toen weer genomen. Eerst zijn vrouw en toen weer dat kind op de boerderij. Hij dacht dat hij werd gestraft. Ik vraag me af waarom dat zo is. Waarom we allemaal zo denken als er iets ergs gebeurt? Ik ook. Het is vreemd. Ik kon alleen nooit ontdekken waarvoor ik gestraft werd.’

‘Als ongelovige?’ vraagt de dominee.

Ze haalt haar schouders op. ‘Ja. Zo gaat het nu eenmaal. Het is alsof de schuld vanbinnen zit. Ik vraag me soms af of we gestraft worden voor de dingen die we nog gaan doen, in de toekomst. Want mijn zonde kwam pas later, toen ik de straf al ontvangen had.’

De predikant schudt zijn hoofd en ademt kort in voor een antwoord, maar ze wil nu niet te ver afdwalen. Ze wil het ritme van haar verhaal niet doorbreken.

Ze zijn buiten zijn bereik. Er staan acht mannen achter het spiegelglas, maar hij heeft alleen oog voor de twee voor wie zijn

haat brandt. Ze zijn jong en onverschillig, de monden in een identieke 'wie doet me wat'-grijns, ogen die uitdagend naar het raam staren. Even overweegt hij de mogelijkheid te zeggen dat hij niemand herkent en ze dan buiten het politiebureau met zijn jachtgeweer op te wachten... Maar hij is onvoorbereid, hij heeft de uitgangen en de straten niet bestudeerd. Hij richt zijn vinger als een loop en zegt tegen de hoofdinspecteur: 'Dat zijn ze, nummer drie en vijf.' Hij herkent zijn eigen stem niet, het zijn de woorden van een vreemdeling.

'Weet u het zeker?'

'Alsbetrouwde zeker,' zegt hij.

'Drie en vijf?'

'Drie en vijf.'

'Dat dachten wij ook al.'

Ze vragen hem om een verklaring te tekenen. En dan valt er voor hem niets meer te doen. Hij loopt naar zijn bakkie, opent het portier en stapt in, zich bewust van het geweer achter zijn stoel en die twee, ergens daarbinnen. Hij vraagt zich af hoe de hoofdinspecteur zal reageren als hij vraagt of hij even alleen met hen mag zijn, want zijn handen branden van verlangen om een lang lemmeet diep in hun hart te boren. Zijn ogen blijven lang op de voordeur van het politiebureau rusten. Dan draait hij het contactsleuteltje om en rijdt hij langzaam de straat uit.

3

De openbaar aanklager is een Xhosa-vrouw. Haar kantoor is vergeven van de geelwitte dossiers die haar dagelijkse taak uitmaken. Ze liggen overal. Het bureau is overvol en de stapels hebben ook de twee tafels en de vloer al overwoekerd, zodat ze hun weg voorzichtig moeten kiezen om bij de twee stoelen te komen. Er ligt een diepe ernst over haar. Ze lijkt kortaf en enigszins afwezig, alsof haar gedachten naar al die talloze documenten tegelijk uitgaan. Alsof de verantwoordelijkheid van haar werk haar soms te veel wordt.

Ze legt hem uit dat zij degene is die namens de Staat de zaak behandelt. Ze moet hem voorbereiden als getuige. Samen moeten ze de rechter bewijzen dat de verdachten schuldig zijn.

Makkelijk, zegt hij.

Het is nooit makkelijk, antwoordt ze. Ze schuift de bril met het grote gouden montuur met de punten van duim en wijsvinger terug, alsof hij nooit helemaal goed zit.

Ze hoort hem uit over de dag van Pakamiles dood. Telkens opnieuw, tot ze het gebeurde door zijn ogen kan zien. Wanneer ze klaar zijn, vraagt hij haar wat voor straf de rechter zal opleggen.

‘Als ze schuldig worden bevonden?’

‘Als ze schuldig zijn bevonden,’ antwoordt hij vol vertrouwen.

Ze verschuift haar bril en zegt dat zo iets niet te voorspellen valt. De ene, Khoza, is al eens eerder veroordeeld. Van de andere, Ramphele, is het zijn eerste overtreding. En hij moet bedenken dat het niet hun bedoeling was het kind te doden.

‘Niet hun bedoeling?’

‘Ze zullen verklaren dat ze het kind niet eens gezien hebben. Alleen jou.’

‘Wat voor straf krijgen ze?’

‘Tien jaar. Vijftien? Ik zou het niet met zekerheid kunnen zeggen.’

Lange tijd staart hij haar alleen maar aan.

‘Zo is het systeem,’ zegt ze met een verontschuldigend schouderophalen.

Een dag voor de rechtzaak begint, rijdt hij in zijn bakkie naar Umtata, want hij moet een paar dassen, een colbert, witte overhemden en zwarte schoenen kopen.

In zijn nieuwe kleren staat hij voor de lange spiegel. ‘Chic,’ zegt de verkoper, ‘heel chic.’ Maar hij herkent de man wiens beeltenis wordt teruggekaatst niet. Het gezicht is onbekend en de baard die sinds de dood van het kind op zijn wangen is verschenen, ligt nu dik en grijs op zijn kin en slapen. Met die baard ziet hij er ongevaarlijk uit, en wijs, zoals een stamoudste.

De ogen fascineren hem. Zijn die van hém? Ze glanzen niet, alsof het leeg en dood is daarbinnen.

Vanaf de namiddag ligt hij op zijn hotelbed, de armen achter zijn hoofd, bewegingloos.

Herinneringen. Pakamile die voor het eerst een koe melkt in de stallen naast het huis. Onhandig, te haastig. Gefrustreerd als de speen niet op het gesjor van zijn kleine vingers reageert. En dan, uiteindelijk, de witte straal die dwars over de stalvloer spuit en Pakamiles triomfantelijke kreet: ‘Tobela! Kijk!’

De kleine gestalte in schooluniform die hem iedere middag opwachtede, de kousen afgezakt, hemd uit de broek, zijn boekentas te groot. De blijdschap, iedere dag, als hij stopte. Kwam hij met de motor, dan keek Pakamile eerst rond wie van zijn maatjes getuige was van deze exotische gebeurtenis, dit uitzonderlijke voertuig waarop alleen hij het recht had om mee naar huis te rijden.

Soms kwamen er vriendjes logeren, vier, vijf, zes kleine jongens die achter Pakamile aan over het boerenerf sliertten. ‘Mijn

vader en ik hebben al deze groente geplant.’ ‘Dit is mijn motorfiets en die is van mijn vader.’ ‘Mijn vader heeft al deze luzerne zelf geplant, hoor.’ Op een vrijdagavond... Met z’n allen in een kermisbed in de zitkamer, als sardientjes in een blik. Het huis had getrild van hun levenslust. Het huis was vol geweest. Vol.

De leegheid van het vertrek overrompelt hem. De stilte, het contrast. Een deel van hem vraagt zich af: wat nu? Hij probeert de gedachte te verdrijven met herinneringen, maar de echo blijft. Hij denkt er niet verder over na, maar hij weet, zonder woorden, dat Miriam en Pakamile zijn leven waren. En nu is er niets.

Hij staat één keer op om te plassen en water te drinken en gaat dan weer liggen. De airconditioning sist en blaast onder het raam. Hij staart naar het plafond en wacht tot de nacht voorbij is zodat het verhoor kan beginnen.

De beschuldigten zitten naast elkaar. Khoza en Ramphele. Ze kijken hem recht in de ogen. Langs hen staat de advocaat voor de verdediging op, een Indiër, lang en atletisch, flamboyant in zijn zwierige zwarte pak met paarse das.

‘Meneer Mpayipheli, toen de openbaar aanklager u naar uw beroep vroeg, zei u dat u boer bent.’

Hij antwoordt niet, want dit is geen vraag.

‘Is dat correct?’ De Indiër heeft een strelende stem, intiem, alsof ze oude vrienden zijn.

‘Ja.’

‘Maar dat is niet de volledige waarheid, hè? Of wel?’

‘Ik weet niet...’

‘Hoelang bent u zogenaamd al boer, meneer Mpayipheli?’

‘Twee jaar.’

‘En wat voor werk deed u voor u boer werd?’

De openbaar aanklager, de ernstige vrouw met haar goudgerande bril, staat kordaat op. ‘Ik maak bezwaar, edelachtbare. Meneer Mpayipheli’s arbeidsverleden is irrelevant voor deze zaak.’

‘Edelachtbare, de achtergrond van de getuige is niet alleen

van belang in verband met zijn geloofwaardigheid, maar ook in verband met zijn optreden bij het tankstation. De verdediging heeft ernstige bedenkingen ten aanzien van meneer Mpayipheli's weergave van de gebeurtenissen.'

'Goed, u mag doorgaan,' zegt de rechter, een blanke man van middelbare leeftijd met een onderkin en een rood gezicht. 'Beantwoordt u alstublieft de vraag, meneer Mpayipheli.'

'Wat was uw beroep voor u boer werd?' herhaalt de advocaat.

'Ik werkte bij een motorfietsenwinkel.'

'Hoelang?'

'Twee jaar.'

'En daarvoor?'

Zijn hart klopt sneller. Hij weet dat hij niet mag aarzelen, niet onzeker mag lijken.

'Ik was lijfwacht.'

'Lijfwacht...'

'Ja.'

'Laten we nog één stap verder teruggaan, meneer Mpayipheli, voor we op uw antwoord terugkomen. Wat deed u voordat u, zoals u beweert, lijfwacht werd?'

Hoe komt die man aan zijn informatie? 'Ik was soldaat.'

'Soldaat...'

Hij geeft geen antwoord. Hij krijgt het warm onder zijn colbertje met de das. Hij voelt hoe het zweet langs zijn rug naar beneden loopt.

De Indiër rommelt tussen de paperassen voor hem op tafel, haalt er een paar vellen tussenuit. Hij loopt naar de openbaar aanklager en geeft haar een kopie. Daarna doet hij hetzelfde bij de rechter en ten slotte legt hij er ook één voor Tobela neer.

'Meneer Mpayipheli, zou het accuraat zijn om te stellen dat u geneigd bent tot eufemismes?'

'Bezwaar, edelachtbare, de verdediging is bezig om de getuige te intimideren en de aard van het kruisverhoor is werkelijk irrelevant.' Ze heeft naar het document gekeken en lijkt zich niet op haar gemak te voelen. Haar stem klinkt hoger dan tevoren.

‘Bezwaar van de hand gewezen. Ga door.’

‘Meneer Mpayipheli, u en ik kunnen de hele dag verstopper-tje blijven spelen, maar ik heb te veel respect voor deze recht-bank om dat te laten gebeuren. Laat ik u daarom helpen. Ik heb hier een krantenbericht’ – hij zwaait met het document door de lucht – ‘dat zegt, en ik citeer: “Mpayipheli, een voormalige Umkhonto we Sizwe-soldaat die gespecialiseerde training heeft ontvangen in Rusland en het voormalige Oost-Duitsland, was tot voor kort verbonden aan een drugssyndicaat op de Kaapse Vlakte...” Einde citaat. Het bericht verwijst naar een zekere Tobela Mpayipheli die twee jaar geleden in het hele land door de autoriteiten gezocht werd in verband met de verdwijning van, en ik citeer nogmaals, “staatsinlichting van uiterst vertrouwelijke aard”.’

Net voor de openbaar aanklager opspringt, werpt ze Tobela een beschuldigende blik toe, alsof hij haar verraden heeft. ‘Edelachtbare, ik moet opnieuw bezwaar aantekenen. De getuige staat niet in de beklagdenbank...’

‘Meneer Singh, hebt u een specifieke bedoeling met dit be-toog?’

‘Absoluut, edelachtbare. Ik vraag het hof nog een ogenblik geduld.’

‘Ga door.’

‘Gaat dit krantenbericht over u, meneer Mpayipheli?’

‘Ja.’

‘Ik kan u niet verstaan.’

‘Ja.’ Harder.

‘Meneer Mpayipheli, ik krijg de indruk dat uw versie van de gebeurtenissen bij het tankstation even verhullend en eufemis-tisch is als de manier waarop u uw achtergrond voorstelt.’

‘Dat is...’

‘U bent een hoogopgeleide militair, geschoold in vechtkunst, stadsterreur en guerrillatactiek.’

‘Ik maak bezwaar, edelachtbare – dit is geen vraag.’

‘Bezwaar van de hand gewezen. Laat meneer uitpraten, me-vrouw.’

Ze gaat hoofdschuddend zitten, met een diepe frons achter haar goudgerande bril. ‘Zoals u wilt, edelachtbare,’ zegt ze, maar de toon van haar stem verraad haar irritatie.

‘En “lijfwachter” bij een drugssyndicaat in de Kaap, twee jaar lang. *Lijfwacht*. Dat is niet wat de kranten beweren...’

De openbaar aanklager staat op, maar de rechter is haar voor: ‘Meneer Singh, u stelt het geduld van het hof op de proef. Als u een verklaring wilt afleggen, moet u uw beurt afwachten.’

‘Mijn welgemeende excuses, edelachtbare, maar het druist in tegen de grondbeginselen van de gerechtigheid dat een getuige hier onder ede een verhaal kan staan ophangen...’

‘Meneer Singh, spaar me. Wat is uw vraag voor de getuige?’

‘Zoals u wilt, edelachtbare. Meneer Mpayipheli, wat was de specifieke aard van uw militaire opleiding?’

‘Dat was twintig jaar geleden.’

‘Beantwoordt u de vraag, alstublieft.’

‘Ik ben opgeleid in contraspionageactiviteiten.’

‘Behelsde uw opleiding ook het gebruik van vuurwapens en explosieven?’

‘Ja.’

‘Vechtkunst, man tegen man?’

‘Ja.’

‘Omgaan met extreme spanning?’

‘Ja.’

‘Eliminatie en ontsnapping?’

‘Ja.’

‘En bij het tankstation, zegt u, en ik citeer: “Ik dook weg achter de benzinepomp”, toen u de schoten hoorde?’

‘De oorlog is al tien jaar voorbij. Ik was daar niet om te vechten, ik was daar om benzine...’

‘Voor u was de oorlog tien jaar geleden nog niet voorbij, meneer Mpayipheli. U, getraind als u bent om te verwonden en te moorden, hebt de oorlog meegenomen naar de Kaapse Vlakte. Laten we het eens hebben over uw rol als lijfwacht...’

De stem van de openbaar aanklager is hoog, kermend. ‘Edelachtbare, ik maak ten sterkste bezwaar...’

Op dat moment ziet hij de gezichten van de beschuldigen; ze lachen hem openlijk uit.

‘Bezwaar toegekend. Meneer Singh, zo is het genoeg. Uw bedoeling is duidelijk. Hebt u nog specifieke vragen over wat er bij het tankstation is gebeurd?’

Singh laat zijn schouders hangen, alsof iemand hem pijn heeft gedaan. ‘Zoals u wilt, edelachtbare. Ja, ik heb nog een paar vragen.’

‘Stelt u die dan, en rondt af.’

‘Meneer Mpayipheli, bent u vergeten dat ú degene was die op de beschuldigen afstormde toen zij het gebouwtje verlieten?’

‘Dat ben ik niet.’

‘Niet vergeten?’

‘Edelachtbare, de verdediging...’

‘Meneer Singh!’

‘Edelachtbare, de beschul-... pardon, de getuige ontwijkt de vraag.’

‘Nee, meneer Singh, u legt de getuige woorden in de mond.’

‘Goed dan. Meneer Mpayipheli, zegt u dat u niet op een dreigende manier op de beschuldigen afgestormd bent?’

‘Dat is wat ik zeg.’

‘U had geen voorwerp in uw handen dat zij als wapen konden beschouwen?’

‘Nee.’

‘Geen wielsleutel of een stuk gereedschap...’

‘Ik maak bezwaar, edelachtbare, de getuige heeft deze vraag al beantwoord.’

‘Meneer Singh...’

‘Ik heb geen verdere vragen voor deze leugenaar, edelachtbare.’